

Drouwenerzand nu

In 1923 ging het Drouwenerzand over in handen van de Heidemij. Deze verkocht het gebied ten oosten van de weg Borger-Gasselte vervolgens aan Mr. J.A. Schreuder te Haren. Nadat de zware storm van 1972 het bos hevig had toegetakeld, verkocht Schreuder op 20 december 1974 zijn bezit aan Het Drentse Landschap.

Korstmossen zijn goed in staat om te groeien onder de extreme voedsel- en klimaatomstandigheden in het stuifzand.

Het oostelijke deel van het Drouwenerzand is niet systematisch bebost. Het resterende stuifzand is in de loop van de twintigste eeuw weer begroeid geraakt met heide en wel 25 verschillende soorten korstmossen. Sinds 1981 wordt dit gedeelte begraasd door een kudde schapen. De schapen en de grote hoeveelheid recreanten die hier bij zonnig weer vertoeven, zorgen ervoor dat het stuifzandgebied nog een beetje blijft stuiven. Van de dreiging van honderd jaar geleden is nu echter geen sprake meer.

Tekst: Gerrie Koopman,
Hogeschool van Hall
Larenstein
Vormgeving: Buro Kloeg
Drukwerk: Docucentrum
provincie Drenthe
Fotomateriaal: Provincie
Drenthe en Gerrie Koopman
Kaartmateriaal: Provincie
Drenthe
Augustus 2010

Veranderend inzicht

De bewoners van Drouwen spraken vroeger over het Gasselterzand en de bewoners van Gasselte over het Drouwenerzand. Het was een volkomen nutteloos gebied, waar men liever niets mee te maken had. Ondertussen hebben duizenden mensen het gebied op een positieve manier leren kennen. Door de vele zondagse wandelingen en vooral door de talloze schoolreisjes die naar het Drouwenerzand zijn georganiseerd.

Sinds 2003 is het Drouwenerzand onderdeel geworden van het zogenaamde 'Natura 2000-netwerk' en heeft hiermee een extra wettelijke bescherming gekregen.

Door de breedheid van herkenbare aardkundige verschijnselen en door de nog steeds goed zichtbare samenhang met cultuurhistorie en natuur, is het eigenlijk heel logisch dat het Drouwenerzand is gekroond tot het eerste aardkundige monument van de provincie Drenthe!

Meer informatie over het aardkundige monument

Provincie Drenthe
0592-365555
bodem@drenthe.nl
www.drenthe.nl/aardkundigewaarden

Het Drentse Landschap
0592-313552
info@drentslandschap.nl
www.drentslandschap.nl

Gemeente Borger-Odoorn,
H.G.J.C. Brink
0591-535293
h.brink@borger-odoorn.nl
www.borger-odoorn.nl

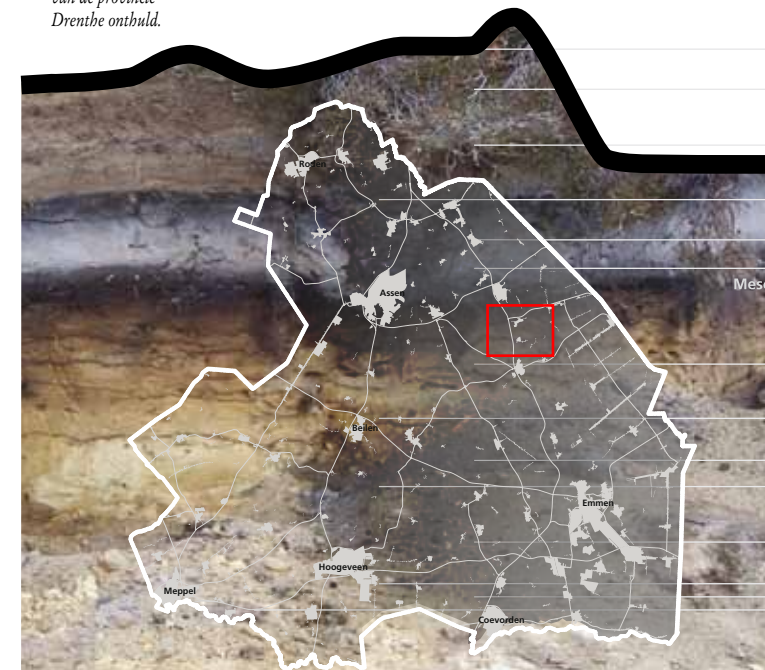
Drouwenerzand

Geologische Tijdschaal:

Het Drouwenerzand is het enige actieve stuifzandgebied op de Hondsrug en is een van de laatste in Drenthe. Honderd jaar geleden werd het Drouwenerzand gezien als rampgebied. Tegenwoordig koesteren wij het als het eerste aardkundige monument van Drenthe!

Op 1 oktober 2009 werd het eerste aardkundige monument van de provincie Drenthe onthuld.

Van ramp tot uniek gebied

Aan het begin van de negentiende eeuw was het Drouwenerzand een kale en stuivende zandwoestijn van wel 3 km² groot. De doorgaande wegen van Drouwen naar Gasselte werden bijna dagelijks met zandduinen bedekt. Boerenland werd onder het stuivende zand bedolven. Het gebied was één groot rampgebied.

Het Drouwenerzand als grote zandwoestijn in 1820 (links) en in de huidige situatie (rechts)

Tegenwoordig is de oostelijke helft begroeid met heide en jeneverbessen. Slechts een heel klein gedeelte bestaat nog uit open stuifzand. Het westelijke gedeelte is helemaal beplant met bomen. Maar overal in het gebied, ook in het bosgedeelte, zijn de hoge zandduinen van toen nog heel goed te herkennen.

Het nog goed herkenbare stuifzandreliëf, de ligging op de flank van de Hondsrug, de rijke natuur en de goed herkenbare cultuurhistorische relatie tussen mens en bodem, maken het Drouwenerzand tot een gebied van hoge beleefbaarheid!

Geologie en bodem

De dikke ijsmassa die tijdens de voorlaatste ijstijd, het Saalien (ca. 350.000 – 100.000 jaar geleden), vanuit Scandinavië tot halverwege Nederland doordrong, heeft een grote stempel gedrukt op het Drentse landschap. De Hondsrug werd door het schuivende landijs als rechte lijn in het landschap geboetseerd. De door het ijs meegenomen keien en leem werden achtergelaten.

Tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien (ca. 70.000 – 10.000 jaar geleden), werd het landschap, door een ijzige wind, bedekt met een golvende deken van zogenaamd dekzand. Daarna raakte het landschap begroeid met bos.

In het stuifzandgedeelte van het Drouwenerzand zijn de keien uit de voorlaatste ijstijd weer blootgestoven.

Al in de prehistorie kaptten onze voorouders open plaatsen in het bos om landbouw te bedrijven. Het landschap tussen Drouwen en Gasselte werd kaalgeplagd en intensief bereiden. Het zand ging opnieuw verstuiven, waardoor het omvangrijke stuifzandgebied is ontstaan.

Cultuurhistorie

Aan het eind van de achttiende eeuw werd de dreiging door de zandverstuiving zo groot dat de gezamenlijke boeren van Drouwen zogenaamde 'zandheren' aanstelden. Zij namen maatregelen om de zandverstuiving te beteugelen. Wallen werden opgeworpen en omvangrijke dennenbossen aangeplant. Helaas werd dit bos door onvoldoende toezicht weer gekapt en was het Drouwenerzand in de tweede helft van de negentiende eeuw weer één grote zandzee.

In 1903 werd het stuifzand opgekocht voor 10 gulden per hectare door de "Oranjobond van Orde". Met financiële steun van de "Kwartguldenvereniging" (de Kwartjesberg is naar deze vereniging genoemd) werd een bebossingsplan uitgevoerd. De meest succesvolle boomsoort om stuifzanden vast te leggen is de grove den. Vandaar dat er zoveel grove dennen in het bosgedeelte van het Drouwenerzand groeien.

De grove den kan met zijn wortels diep in de bodem doordringen en kan met heel weinig voedsel toe.